

Памочнік машыніста Канстанцін Заслонаў

Карціна "Канстанцін Заслонаў": Мастак Яўген Зайцаў

Заслонаў, якога мы не ведалі

У ЛЮТЫМ БЕЛАРУСЬ АДЗНАЧАЕ ДЗЕНЬ АБАРОНЦАЎ АЙЧЫНЫ — СВЯТА, КАЛІ ЁШАНОЎВАЮЦЬ МАЛАДЫХ ХЛОПЦАЎ І КАДРАВЫХ ВАЕННЫХ, ЯКІЯ СЛУЖАЦЬ У АРМІІ, АХОЎВАЮЦЬ СПАКОЙ КРАІНЫ, А ТАКСАМА ТЫХ, ХТО Ё ГАДЫ ВАЕННАГА ЛІХАЛЕЦІЯ Ё БАРАЦЬБЕ З ФАШЫЗМАМ АДСТАЯЎ СВАБОДУ, БУДУЧЫНЮ СВАЁЙ РАДЗІМЫ. ВЯЛІКАЯ АЙЧЫННАЯ ВАЙНА ВЫЯВІЛА ШМАТ ГЕРОЯЎ, МУЖНЫХ, АДВАЖНЫХ, ГАТОВЫХ ДА САМААХВЯРНАСЦІ. СЯРОД ІХ — КАНСТАНЦІН ЗАСЛОНАЎ, 100-ГОДДЗЕ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ ЯКОГА АДЗНАЧАЛАСЯ 7 СТУДЗЕНЯ 2010 ГОДА

Мемарыяльны музей К. Заслонава ў Оршы, раённым цэнтры Віцебскай вобласці, адкрыўся яшчэ ў 1948 годзе. Гэта найстарэйшы музей у горадзе. Падчас юбілейных урачыстасцяў яго работнікі паклапаціліся, каб легендарны "дзядзька Косця" паўстаў перад наведвальнікамі не толькі як няўлоўны падпольшчык і бяспасэрны партызанскі камандзір, але і як рознабаковая творчая асоба, як любячы муж і клапацлівы бацька.

Нарадзіўся Заслонаў у Расіі — у горадзе Асташава Цварскай вобласці ў сялянскай сям'і, дзе дзедзі пачыналі

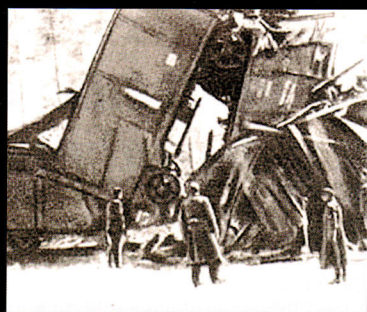
працаваць з малалетняга ўзросту. З васьмі гадоў прыйшлося працаваць пастушком. Нялёгка даводзілася першым часам, але ўжо тады ў хлопчыка пачалі зараджацца творчыя здольнасці. Натхнёны прыгажосцю роднага краю, ён маляваў пейзажы, рабіў накіды партрэтаў сяброў і родных. Заветнай марай Косці была вучоба. Аднойчы разам з настаўніцай клас адправіўся пешшу за сорака вёрстаў у горад Невель. Тады Косця ўпершыню ўбачыў паравоз і вырашыў, што абавязкова навучыцца кіраваць такой грамадзянай. У 1927 годзе спраўдзілася яго марга — ён паступіў у прафтэхшколу чыгуначнага транспарту. У студэнцкія

гады Косця шмат чытаў, наведваў радыёгурток, захапляўся фатаграфіяй і, вядома ж, працягваў маляваць. Партрэты сяброў па прафтэхшколе, нацюрморты, лес, рака або проста кіраваныя боты, якія стаяць у кутку... Больш за дзесятак акаварэльных і графічных работ Героя Савецкага Саюза Канстанціна Заслонава можна сёння ўбачыць у яго мемарыяльным музеі ў Оршы.

У 30-я гады ён паступіў у Ленінградскі інстытут чыгуначнага транспарту, аднак вучобу прыйшлося перапыніць: краіне патрэбны былі кадры і Заслонава камандзіравалі на Усурыйскую чыгунку. Затым былі Віцебск, Раслаўль. А перад самай вайной Канстанціна

Дэпо ў Оршы, 1939 г.

"Рэйкавая вайна"

Заслонава прызначылі начальнікам паравознага дэпо чыгуначнай станцыі Орша. Калі пачалася Вялікая Айчынная, з таварышамі-чыгуначнікамі ён эвакуіраваў каштоўнае абсталяванне ў Маскву, а затым вярнуўся ў невялікі беларускі гарадок, каб арганізаваць у тыле ворага падпольную групу.

— Падпольшчыкі вывелі са строю водазабеспячэнне, прымудалі, як наводзіць савецкія бамбардзіроўшчыкі на варожыя эшалоны, якія стаялі на станцыі, як непрыметна пуськаць іх пад ахдон, — расказвае загадчыца Аршанскага музея Заслонава Людміла Сурдава. — Дзякуючы смельчакам наступленне нямецкіх войскаў на Маскву было прыпынена на некалькі тыдняў. Гэта, напэўна, пасля стала адным з аргументаў на карысць таго, што ў 1948 годзе Заслонову прывольлі высокае званне Героя Савецкага Саюза.

Фашысты падазравалі Заслонава, які працаваў у аршанскім дэпо, але ў начальніка рускіх паравозных брыгад заўсёды было надзеінае алібі — усе дыверсіі адбываліся ў той момант, калі ён гуляў у шахматы са сваім суседом па здымнай кватэры — нямецкім обер-афіцэрам. Падобныя драўляныя шахматы, зробленыя ў 30-х гадах, можна ўбачыць на выставе "Чалавек з легенды: Заслонаў, якога мы не ведалі".

— Таксама варта звярнуць увагу на целагрэйку Канстанціна Сяргеявіча, — працягвае знаёміць мяне з экспазіцыяй Сурдава. — Па ёй можна меркаваць, што гэта быў невыскай мужчына ростам каля 160 сантыметраў. Гэта значыць, гэта быў звычайны

чалавек, які не валодаў нейкімі выключнымі фізічнымі магчымасцямі, чалавек вельмі мірнай прафесіі, але калі спатрэбілася, ён устаў на абарону сваёй роднай зямлі.

Красамоўней за ўсё характарызуюць Заслонава, які арганізаваў у лютым 1942-га партызанскі атрад "дзядзькі Косці", што разросся з часам да брыгады, лісты да сям'і, якая знаходзілася ў эвакуацыі. У іх дачок ён называе пяшчотнымі імянамі і, прадбачачы блізка канец, просіць жонку, каб тая растлумачыла дзядзьчынкам, за што змагаецца іх бацька.

У лістападзе 1942 года ў баі каля вёскі Купаваць (сёння гэта Сенненскі раён. — С.Г.) разам з Канстанцінам Заслонавым загінулі пяцёра яго таварышаў. Таксама 5 чалавек адолелі дабрацца з ім у 41-м з Масквы ў Оршу! У музеі, які падчас юбілейных урачыстасцяў усе жадаючыя маглі наведаць

бясплатна, лічаць, што гэта далёка не аднае містычнае супадзенне лічбаў у лёсе камбрыга. Аб малавядомых фактах з жыцця Заслонава шмат расказалі яго дочки Муза і Ірына. Менавіта Муза Канстанцінаўна мінулым летам перадала музею лісты бацькі, якія доўгі час беражліва захоўваліся ў сямейным архіве. Цікава, што ўнук Заслонава Раман стаў мастаком. Сёння ён жыве ў Францыі. У сувязі з юбілеем легендарнага камбрыга члены яго сям'і, гісторыкі і даследчыкі, а таксама вётэраны-заслонаўцы ўжо павявалі ў Оршу або абяцалі прыехаць у гэты беларускі горад у бліжэйшы час. Урачыстасці, звязаныя са 100-годдзем Заслонава, сталі прыкметнай падзеяй у чэрпе падзей, прысвечаных святкаванню 65-й гадавіны Вялікай Перамогі, якая будзе адзначацца ў маі 2010-га.

Сяргей Галеснік

ДАРЭЧЫ

■ У 1947 годзе адбылося перапахаванне астанкаў Канстанціна Заслонава і яго юнага ад'ютанта Яўгена Коржана. Над іх магілай, размешчанай на Прывакзальнай плошчы станцыі Орша, у 1955-м паставілі бронзавы помнік. У сваёй рабоце скульптар Сяргей Селіханав і архітэктар Георгій Сисоёў перадалі абагульненыя рысы партызана — мужнасць, упэўненасць у справядлівасці сваёй справы. Імя Заслонава носіць вуліца, алея ў Парку Герояў, школа і лакаматыўнае дэпо ў Оршы. Вуліцы Заслонава ёсць больш як у 40 населеных пунктах Беларусі, а таксама ў расійскіх гарадах Асташкава, Невель, Санкт-Пецярбург. Пра яго складзены песні, зняты мастацкі фільм, пастаўлены спектакль.

Міністэрства сувязі Беларусі з нагоды святкавання 100-годдзя з дня нараджэння Заслонава выпусціла канверт, прымеркаваны да гэтай памятнай даты.